Commissie Omgevingskwaliteit

Bezoekadres
Weesperplein 8
Amsterdam

Postbus 1409
1000 BK Amsterdam
crk@amsterdam.nl
www.crk.amsterdam.nl

Commisse Aanwijzing Monumenten

Onderwerp	Adviesaanvraag aanwijzing Oostoever 1 - Oostoevercomplex
Datum	13 januari 2025
Commissie	Petra Brouwer (voorzitter), Isabel van Lent (architectuurhistoricus), Wim de Wagt (architectuurhistoricus), Bastiaan van de Kraats (restauratiearchitect)
Secretaris	Elles van den Hoek, Marlous Ruiter
Adviseur(s)	Agnes Hemmes, David Derksen, Paul Nieuwenhuizen (Monumenten en Archeologie)

Geachte leden van het dagelijks bestuur van stadsdeel Nieuw-West,

U heeft de subcommissie Aanwijzing Monumenten van de Commissie Omgevingskwaliteit gevraagd advies uit te brengen over de aanwijzing van het Oostoevercomplex als gemeentelijk monument.
De commissie hanteert bij de advisering de selectiecriteria voor monumenten en beschermde stads- en dorpsgezichten, zoals vastgesteld in de Erfgoedverordening. Zij beoordeelt of dit complex voor Amsterdam van belang is vanwege de stedenbouwkundige, architectonische en/of cultuurhistorische waarde. Daarnaast wordt vastgesteld in hoeverre het een gaaf en/of zeldzaam voorbeeld is voor een bepaalde periode of van een bepaald (gebouw)type.

De commissie adviseert u het door Dic. Slebos van de Dienst Publieke Werken ontworpen Oostoevercomplex, dat bestaat uit een bastion (gebouwd terras), paviljoen, promenadetrap, brug 606 en brug 607 en verbindende walmuur, aan te wijzen als gemeentelijk monument. Het complex heeft hoge ensemble waarde vanwege de functionele, ruimtelijke en architectonische samenhang. Het complex is stedenbouwkundig van belang als beeldbepalend onderdeel van de noordoever van de Sloterplas en vormt het entreegebied van de Westelijke Tuinsteden wanneer je komt vanuit de binnenstad. De aanleg van een recreatieve functie op deze schaal en met deze ontwerpkwaliteit laat zien hoe belangrijk recreatie was in het gedachtegoed van het Algemeen Uitbreidingsplan (AUP). De samenhangende wijze waarop de verschillende onderdelen van het complex (het paviljoen, de kade en de openbare ruimte) tot in detail zijn ontworpen,

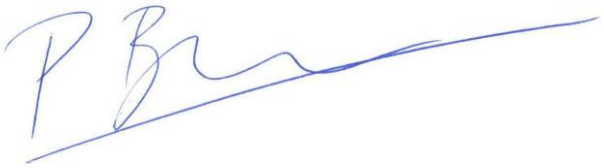
gematerialiseerd en uitgevoerd vertegenwoordigt grote architectonische waarde. De commissie wijst erop dat ook de inrichtingselementen als de lichtmasten met zitelementen en het decoratieve patroon van het terras een belangrijk onderdeel zijn van het ontwerp.
Hoewel het complex ligt binnen het beschermd stadgezicht Noordoever Sloterplas, heeft de bescherming als gemeenlijk monument op objectniveau een duidelijke meerwaarde voor het behoud van bovengenoemde waarden.

Stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde
De stedenbouwkundige opzet van de nieuwe uitbreidingswijken met groen en water vormt de basis van het AUP uit 1934. De Sloterplas, met enerzijds het stedelijke karakter van de noord- en zuidzijde en de meer landschappelijke karakteristiek van de oost- en westzijde, is ontworpen als het hart van de Westelijke Tuinsteden. In verband met de windrichting en golfslag was het noodzakelijk om de noordzijde in te richten met een kadewand. Het tussen 1955 en 1967 gerealiseerde Oostoevercomplex in de noordoostelijke hoek vormt een wezenlijk onderdeel van deze stedenbouwkundige en landschappelijke opzet. Door de ligging aan de belangrijkste route vanuit de binnenstad fungeert het complex als toegangspoort van het gebied. Dit verklaart de programmering van de meeste recreatieve voorzieningen aan deze zijde van de plas. Vanaf de Oostoever is er een wijds uitzicht over de Sloterplas. Het bastion met het paviljoen is op zijn beurt vanuit verschillende kanten goed zichtbaar en een beeldbepalend onderdeel van het hart van de Westelijke Tuinsteden. Het complex vormt daarnaast een belangrijk stedenbouwkundig scharnierpunt tussen de bestaande en nieuwe stad, met hun verschillende verkavelingsrichtingen. Van bijzondere kwaliteit is de stedenbouwkundige samenhang, zowel tussen de verschillende delen van het Oostoevercomplex zelf, als tussen het complex en zijn omgeving, bijvoorbeeld door verwante vormgeving van het paviljoen en de drie flats van architect P. Zanstra.

Architectonische waarde
Het door Dic. Slebos, architect bij de afdeling Bruggen van de Dienst Publieke Werken, ontworpen Oostoevercomplex kwam tot stand in twee fases. Tussen 1955 en 1957 werden het bastion (gebouwde terras), de promenadetrap, twee vaste bruggen 606 en 607 en de doorlopende walmuur gerealiseerd. De aanleg van het stippenterras met lichtarmaturen en zitelementen en het Oostoeverpaviljoen volgden 10 jaar later. Het paviljoen bestond oorspronkelijk uit een onderbouw met twee terrassen, die de basis moesten vormen voor een uitkijktoren met carillon. Dit landmark werd alleen nooit uitgevoerd.
Het complex is een goed voorbeeld van elegant en zorgvuldig vormgegeven architectuur uit de wederopbouwperiode. Er is sprake van een zeer hoogwaardige detaillering en materialisering. Dit uit zich in de vormgeving van onder andere brugleuningen, lichtmasten en zitelementen en de toepassing van doorlopende wit geschilderde betonbanden en donker basalt van de kadewanden bij de bruggen en in de sokkel van het paviljoen. De eenheid in de architectonische uitwerking van alle onderdelen van het complex versterkt de stedenbouwkundige samenhang.
Deze zorgvuldige uitvoering is tekenend voor de toenmalige ambities om voor de Westelijke Tuinsteden hoogwaardige recreatieve voorzieningen te realiseren die goed bereikbaar waren voor zowel bewoners uit de buurt als uit de binnenstad. Binnen het oeuvre van Slebos, die voornamelijk solitaire bruggen in het AUP ontwierp, neemt het als eenheid ontworpen complex een bijzondere plek in.

Gaafheid, herkenbaarheid en zeldzaamheid
De verbouwing uit 2015 van het paviljoen, waarbij de binnenruimte is vergroot door de toevoeging van nieuwe volumes, lijkt op het eerste gezicht ingrijpend. Bij nadere bestudering blijken de oorspronkelijke onderdelen naar het ontwerp van Slebos nog aanwezig en kunnen de toevoegingen als reversibel worden beschouwd. Bij de overige onderdelen van het Oostoevercomplex heeft alleen onderhoud plaatsgevonden , zoals de vervanging van de bekleding van de zitelementen en de brugleuningen, Het onderhoud is altijd zorgvuldig gedaan en in lijn met het oorspronkelijk ontwerp. Samenvattend stelt de commissie dat het complex nog grotendeels oorspronkelijk is en een belangrijk onderdeel vormt van de noordoostelijke oever van de Sloterplas.

Amsterdam, 3 februari 2025
Commissie Aanwijzing Monumenten

Petra Brouwer, voorzitter

Cc Monumenten en Archeologie